

UČITELJSKI POKRET

Naši rezultati in najnovejša doba

O tem, da je otrokovo okolje njegov najvplivnejši vzgojni faktor, danes ni treba več debatirati. Poudariti bi morali samo to, da je vpliv materialnega dela otrokovega okolja veliko močnejši, trajnejši in odločilnejši kot pa vpliv čisto duhovnega dela miljeja. Vpliv materialnega dela je namreč neprestan. Otroci ga občutijo skoraj neprekinjeno in prav tako neprestano vzbujajo v njem ugodne ali neugodne občutke. Zaradi tega je razumljivo, da ima ta del vplivov otrokovega okolja odločilno vlogo pri oblikovanju otrokovega duševnega obraza. Duhovni vpliv okolja, kamor štejemo vzgojno prizadevanja šole (učitelja) in staršev ter vplivanja drugih ljudi, je mnogo manj učinkovit in mnogo manj trajen. Zato je duševna rast takega otroka, ki je dan na dan izpostavljen dojmom in občutkom gladi, mraza, stalne fizične zaposlitve, tesnobe stanovanja (zlasti pozimi) in nezadostnega spanja, popolnoma drugačna od duševne rasti takega otroka, ki živi v ugodnih socialnih razmerah, čeprav je duhovni vpliv njegovega okolja popolnoma enak v obeh primerih. Ker pa na drugi strani pripisujemo veliko važnost pri duševnem oblikovanju otroka tudi čisto vzgojnemu prizadevanju šole in učitelja, potem se nam na podlagi teh premis nujno vsiljuje zaključek, da mora učitelj kot vzgojni faktor do vseh podrobnosti poznati otrokovo okolje, če hoče s svojim vzgojnim prizadevanjem čimbolj ublažiti vse negativne vplive otrokovega okolja. To je naloga njegovega šolskega dela. Kot javni delavec pa bo samo po temeljitem poznavanju okolja svojih šolarjev mogel ubrati pravo smer v borbi za definitivno likvidacijo vseh negativnih postavk življenja, v katerem se giblje naše šolsko delo. K temu cilju usmerjeno učiteljevo delo pa zahteva od njega, da se poleg študija pedagogike nujno poglobi tudi v študij sociologije in da se kot pomožne vede slednjič loti tudi statistike. Še do nedavnega je v naših vrstah prevladovalo mnenje, da je dovolj, če učitelj dela vse sociološke zaključke na osnovi golih opažanj, kar pa je absolutno napačno. Zaključki, storjeni na podlagi takih opažanj, so namreč samo subjektivno merilo za spoznavanje danega stanja in se lahko zelo oddaljujejo od resničnega položaja. Subjektivna opažanja so v veliki večini primerov relativna in nam torej ne prožijo nobene možnosti objektivne presoje in objektivne analize obstoječih razmer.

Kdor le malo pozna zakonitost družbenega razvoja, ki hodi svojo pot na osnovi neprestanih nasprotij, ta bo vedel, da imajo celo izsledki znanstvene statistike več ali manj le relativno vrednost. Seveda s tem še ni rečeno, da moramo postaviti vrednost znanstvene statistike v isto vrsto z vrednostjo subjektivnih opažanj. Nasprotno! Vrednost znanstvene statistike je predvsem v tem, da s pomočjo nje vsak hip lahko znanstveno in točno ugotovimo trenutno stanje danega socialnega, ekonomskega ali kulturnega položaja. Še večja pa je vrednost znanstvene statistike v dej-

stvu, da nam matematično točno naznači odklone od trenutno dane sredine (normale). Ti odkloni imajo lahko pozitivno ali negativno smer gibanja. Čim torej ugotovimo to smer, potem nam ne bo treba dolgo premišljati, kako bomo organizirali svoje delo, da uvrstimo vse pozitivne in onemogočimo ali vsaj oviramo vse negativne tendence statistično ugotovljenega položaja.

Pokretni smo se že v začetku svojega dela zavedali te važnosti statistike. Z njo smo hoteli postaviti svoje zaključke na čim realnejšo osnovo in prikazati okolje, v katerem se giblje in živi slovenska ljudskošolska mladina v čim bolj objektivni luči. Slika tega okolja se zrcali v dosedanjih zvezkih naše »Prosvete«. Nič kaj razveseljivega ni. Iz nje je razvidno, da večina naše mladine živi v tesnih in neprimernih stanovanjih, ki le redko kje ustrezajo modernim higienskimi zahtevam, da je večina te mladine preobremenjena z neprimernim in pretežkim fizičnim delom, da se premalo odpočije v spanju in da se oblači v obleko, ki je vse prej ko primerna. Ankete, ki so nam pokazale to stanje, so bile izvršene v času pred izbruhom sedanje vojne. Če smo že takrat spoznali, da se moramo na osnovi teh zaključkov lotiti popolnoma novega, pionirskega dela v našem šolskem in izvenšolskem udejstvovanju, potem so naloge, ki se nam stavijo v najnovejšem času na obeh poljih povečale svoje zahteve.

Čeprav naša vojna neposredno ni zadela, je vendar postavila naše delovno ljudstvo in njegove otroke v popolnoma nov položaj z veliko večjimi socialnimi in ekonomskimi razlikami. Poslabšani so vsi ekonomski pogoji za prehrano in obleko. Tudi vprašanje fizične zaposlitve naše dece se je zaradi mnogih vplivov na orožne vaje nagnilo v negativno smer. Ako bi danes ponovno izvedli vse svoje dosedanje ankete, bi brezdvomno občutno poskočil procent dosedanjih negativnih ugotovitev.

Vsekakor bi bilo priporočljivo, da bi učitelstvo vsake šole na Slovenskem v letošnjem šolskem letu, opirajoč se na naše izsledke, izvedlo vse te ankete za svoj najožji šolski okoliš. Pri tem delu bo našlo mnogo materiala, ki mu bo pomagal analizirati obstoječe razmere pri nas in v svetu ter si tako ustvarilo pravilno mnenje in pravilne poglede na konsolidacijo naših šolskih razmer, pravilno usmeritev svojega šolskega in izvenšolskega dela ter točno opredelitev v borbi za izboljšanje svojega lastnega ekonomskega in pravnega položaja.

O. H.

Iz uredništva. Tovariše, ki pišejo za rubriko Učiteljski pokret, vljudno prosim, naj mi dostavljajo dopise vedno najkasneje do sobote, ker v nasprotnem primeru zaradi poštinih razmer ne dospe članek pravočasno v roke glavnemu uredniku. — Vladko Majhen, učitelj pri Sv. Ani v Slovenskih goricah.

Splošne vesti

— **Prihodnja številka »Učiteljskega tovariša«** izide v četrtek, 14. novembra.

— **Praktični učiteljski izpiti** so bili pred državnim izpitnim odborom v Ljubljani od 17. do 24. t. m. Izpiti so napravili naslednji učitelji pripravnik(ce): Dolanc Vida, Jankovič Ferdinand, Nepužlan Henrika, Slomšek Josip, Suhadolnik Izabela, Tanko Frančiška, Vrhovec Zofija, Dernač Vladimir, Dremelj Neža, Eržen Pavlina, Hrobat Leopold, Logar Srečko, Martinčič Alojzija, Rojce Marjeta, Štular Angela.

— **Prosto učiteljsko mesto** je na šoli na Trati, srez Škofja Loka.

— **V letošnjem šolskem letu bodo praktični učiteljski izpiti** pred izpitnim odborom v

Ljubljani še v novembru, februarju in maju. Učitelji, ki žele v teh rokih delati izpit, naj pravilno opremljene prijave vložijo vsaj šest tednov pred terminom.

— **Spisek članstva za 1940./41.** naj pošljejo sekciji — prosimo — še naslednja društva: Črnomelj, Dravograd, Kozje, Krško, Lendava, Maribor I. breg, Slov. Bistrica, Šoštanj in Žužemberk.

— **JUU sekcija za dravsko banovino in Učiteljska tiskarna** v Ljubljani sta pokazali razumevanje za težki položaj, v katerem se nahaja učiteljski naraščaj. Obe ustanovi sta sklenili preskrbeti večjemu številu revnih dijakov državne učiteljske šole v Mariboru brezplačno celodnevno prehrano v Učiteljskem domu v Mariboru, za kar se jim v imenu dijakov Podporno društvo drž. učiteljske šole v Mariboru najiskrenejše zahvaljuje.

Osebne zadeve

— **i Napredovali so v VI. skupino učitelji(ce)** z ukazom z dne 18. julija 1940. (Služb. novine z dne 26. oktobra 1940.). — Reje Gabrijele z Jesenic, Pleškovič Martina iz Sv. Marjete, Pečarič Boris s Podgrada, Čuk Ladislav iz Loškega potoka, Štrukelj Vida iz Šmartna pri Kranju, Kozelj Alojzija iz Sv. Marjete, Kralj Marija iz Vurberka, Trudenek Martina iz Lendave, Čepe Ottilija iz Studenec, Prisljan Marija iz Petrovč, Selak Kristina iz Sv. Marjete, Penko Pavla iz Črnomlja, Bolha Roza iz Zalne, Serajnik Zmagoslava iz Maribora, Vagner Ljudmila iz Ljubljane, Šturm Frančiška iz Slivnice, Bregant Albert iz Ribnega, Ferik Ivan iz Limbuša, Golobič Peter iz Ljubljane, Velkavrh Kristina iz Dol. Logateca, Šorn Terezija iz Predoselj, Petrač Franc iz Gorice, Kopriva Alfonz iz Maribora, Bušen Marta iz Murske Sobote, Grad Elizabeta iz Radovljice, Fajon Rudolf iz Predoselj, Šlibar Anton iz Ljubljane, Kotnik Bogdana iz Rečice, Petrun Josip iz Sv. Lovrenca, Resman Ivan iz Novega mesta, Černigoj Karel iz Podčetrtna, Kurbus Gabrijele iz Sv. Križa, Ledinek Bogomila iz Tezna, Kotnik Franc iz Maribora.

— **i Premestitve učitelstva v dravski banovini.** Slubene novine št. 247 z dne 26. oktobra 1940. — ukaz z dne 31. avg. 1940. prinašajo sledeči seznam premeščenega učitelstva: Jeglič Alojzija iz Dražgoš (Rad.) v Sela (Kam-

nik); Božič Adalbert iz Radeč (Krško) v Kozje (Šm.); Budjan Franc iz Šoštanja (Slovenske gor.) v Kočevsko Reko (Koč.); Golja Marija iz Dravograda (Dravog.) v Črnoče (Dravog.); Gregar Feliks iz Sv. Ruperta (Maribor I. b.) v Dol. Bistrico (Lendava); Jurančič Josip iz Telč (Krško) v Veliko Dolino (Brežice); Jurančič Leopoldina iz Telč (Krško) v Veliko Dolino (Brežice); Kokol Amalija iz Sevnice (Brežice) v Zetale (Šm.); Leban Jelica iz Žužemberka (Novo mesto) v Loko pri Žusmu (Šm.); Novak Frančiška iz Sv. Jurija ob j. ž. (Celje) v Kozje (Šm.); Pevnik Erna iz Mozirja (Gornji grad) v Bočno (Gornji grad); Škedl Bogomira iz Zagradca (Novo mesto) v Bele vode (Slovenske gorice); Šuler Stanislav iz Dobropolja (Kočevje) v Zagradec (Novo mesto); Vreže Leopoldina iz Šoštanja (Slovenske gorice) v Pečice (Brežice); Zagar Stanislav iz Dobreve (Radovljica) v Podlonk (Škofja Loka); Mikulič Ida z Globokega (Brežice) v Stoperc (Šm.); Paternoster Marija iz Vavte vasi (Novo mesto) v Adlešiče (Črnomelj); Vutkovič Srečko iz Sevnice (Brežice) v Prsece (Brežice); Bojce Stefanija iz Petrovč (Celje) v Slivnici (Celje); Pečarič Srečko iz Petrovč (Celje) v Škocjan (Krško); Kraševac Danica iz Toplice (Litija) v Dobovec (Litija); Košmerlj Vinko iz Zagorja (Litija) v Sinji vrh (Črnomelj); Košmerlj Frančiška iz Zagor-

ja (Litija) v Sinji vrh (Črnomelj); Šturm Frančiška iz Slivnice (Maribor d. br.) v Trnje (Maribor d. br.); Škender Oton s Koroške Bele (Radovljica) v Sv. Bolfenk v Slov. gor. (Ptuj); Škender Ana z Jesenic (Radovljica)

v Sv. Bolfenk v Slov. gor. (Ptuj); Serajnik Jožef z Dovja (Radovljica) v Črenšovce (Lendava); Serajnik Angela z Dovja (Radovljica) v Črenšovce (Lendava); Zlebnik Jožica iz Podzemlja (Črnomelj) v Kal (Krško).

Iz listov

— **i »Skrb za našo delavsko in kmečko mladino«** je naslov daljšega članka v »Slovenec« z dne 23. okt., ki med drugim izvaja tudi sledeče: »Lahko rečemo, da bodo to zimo potrebni podpore skoraj vsi šolski otroci v Sloveniji. Slovenija je izrazita dežela malega človeka, to je delavca in malega kmeta. Po statistiki o ljudskem šolstvu v Sloveniji je bilo v šolskem letu od šolobveznih otrok 60,6 % kmečkih otrok, 28,4 % delavskih otrok, 5,2 % otrok obrtnikov in industrije, 1,3 % otrok trgovcev, 0,7 % otrok tistih staršev, ki izvršujejo svobodne poklice in 3,8 otrok uradnikov. Naša ljudska šola ima torej 89 % otrok, katerih starši so kmetje in delavci. Ze po tej sliki vidimo, v kolikšni meri je naš slovenski narod kmetov in delavcev. V tej zimi naj se v delavskih središčih poskrbi, da noben otrok v izvenšolskih urah ne bo brez strehe ali brez nadzorstva in da bo lahko na toplem ali v zavetju, ko bodo njegovi starši morali drugod opravljati svojo dolžnost. V takih časih bo tako mladina najmanj prizadeta in ne bo vedela, da je trpljenje in pomanjkanje tisto, ki rodi največ sovraštva med ljudmi.«

— **i »Premalo imamo vajenških šol in tečajev«** je naslov članka v »Delavcu« z dne 25. oktobra, v katerem pravi članar, da pri nas premalo skrbimo za strokovno šolsko izobrazbo.

— **i O nemških šolah na Hrvaškem.** »Slovenski Volksbote«, glasilo Nemcev na Hrvaškem, je prinesel članek Stefana Rettiga, ki vodi za nemško narodno skupino na Hrvaškem vso skrb za nemške šole. Njegov članek pravi med drugim: »Najtežje vprašanje je dobiti dovolj učiteljev za 80 nemških šolskih oddelkov. Teh učiteljev nimamo zlasti, ker gre za to, da morajo na naših nemških oddelkih učiti nemški učitelji in učiteljice, ki se zave dajo svoje vzvišene dolžnosti in naloge, ki se jim dandane nalaga kot nemškim vzgojiteljem. Ne zahtevamo zato nemških oddelkov, da bi se naši otroci v šoli naučili nemško pisati in brati, marveč zato, da bi se v šoli vzgojili v duhu novega nemškega nazora o svetu, ne zato, da bi jih šola odtujila od naroda, kakor se je dogajalo v bližnji preteklosti — in moramo priznati — da se to še danes dogaja. Zato je naš cilj ta: V nemško šolski oddelke nemškega učitelja, ki se zaveda svojega naroda! Na koncu tega članka Stefan Rettig opominja svoje nemške rojake, naj se ne potegujejo preveč lahko za imenovanje tega ali onega učitelja, ki jim ga je bil kdo priporočil, ker tukaj gre navadno za osebene dobičke. Pravico delati take predloge in jih predlagati merodajnim činilcem v Zagrebu ima zgolj vodstvo narodne skupine ali tisti posamezniki, ki jim je ta naloga bila dana v okviru banovinske Hrvaške.« Slovenec 25. oktobra.

— **i Nezanesejlive uradnike — na prisilno bivanje.** Na konferenci v Zagrebu je poslanec HSS dr. Tomašič imel govor, kjer se je pečal z nasprotniki HSS ter njihovim programom, nakar je dejal, kakor poročajo hrvatski listi: »Hrvatski narod opravičeno zahteva, da morajo banovinski nameščenci, ki delajo sabotažo ali delajo zoper politiko, ki jo v imenu naroda vodita ban in banska oblast, ne le biti opuščen iz službe, marveč tudi po zakonu o zaščiti države poslani na prisilno bivanje. Toda tamkaj ne bodo smeli počivati, temveč bodo morali kopati kanale in vrtati tunele. To naj velja za vse, ki tako delajo, začeniši od sluga in logarja do gospodov svetnikov, nadsvetnikov in inspektorjev. Edino le s takimi ostrimi ukrepi bomo mogli napraviti red.« Slovenec 29. oktobra.

— **i Začasni učitelji na Hrvaškem.** Na predlog hrvatskega bana so podpisali kraljevi namestniki uredbo o imenovanju začasnih učiteljev v ljudskih šolah izjemno od § 71. zakona o ljudskih šolah. Po tej uredbi se lahko imenujejo začasne učitelje ljudskih šol ab-

solventi filozofske fakultete z diplomskim izpitom in absolventke ženske strokovne učiteljske šole z zaključnim izpitom, če so uspešno delale 10 mesecev v ljudskih šolah kot honorarne učiteljice ter napravile dopolnilni izpit na učiteljski, nadalje absolventi klasičnih in realnih gimnazij z maturo, če so po 10-mesečnem uspešnem delu v ljudski šoli kot honorarni učitelji napravili dopolnilni izpit na učiteljski. Takšni začasni učitelji dobe vse pravice in dolžnosti učiteljev po zakonu o ljudskih šolah oziroma po zakonu o uradnikih. Ta uredba o začasnih učiteljih stopi v veljavo z dnem objave v »Narodnih novinah«. Veljala bo, dokler bo trajalo pomanjkanje absolventov učiteljske ter jo ban lahko ukine, kadar ne bo več potrebna. »Jutro« 22. okt.

— **i Plača začasnih učiteljev.** Hrvatski ban je izdal naredbo o honorarjih za časne učitelje osnovnih šol iz vrst diplomiranih učiteljskih in absolviranih filozofov, abiturientov in diplomiranih kandidat strokovnih učiteljskih šol. Tisti, ki so nameščeni v krajih, kjer stalno bivajo, bodo prejeli po 600, ostali po 750 din na mesec. »Jutro« 29. okt.

— **i »Pereča šolska vprašanja v ljutomerskem srezu«** je naslov razprave v Večerniku z dne 11. okt., v kateri beremo tudi naslednje: »V ljutomerskem okraju je na 2000 prebivalcev 1 šola in v 1 učilnici je povprečno 63 otrok, kar je brezdvomno preveliko število in so vse učilnice prenapolnjene. Skoraj na vsaki šoli je pomanjkanje učnih moči, zato je problem še težji. Samo v Križevcih manjka n. pr. kar 6 učilnic. Sicer tam se gradijo nove ljudske šole od l. 1908., pa se je komaj sedaj premaknila zadeva za mrtve točke, ko so začeli iskati zemljišče. Posebno vprašanje so učiteljska stanovanja. Teh je komaj 42. Tako moramo računati, da stanuje 60 % učitelstva (če odšteto poročene učiteljice) izven šole, v vaških hišah. Vedeti moramo, da se ponekod na vasi sploh ne dobi stanovanja in mora učitelstvo stanovati v sosednjih krajih. Stanarina 150 din, ki jo dobi učitelj, ni nikoli dovolj. Dve šoli nimata stanovanja niti za upravitelja, ki mora stanovati v vasi.«

— **i Resolucija srbskih učiteljev na Hrvatskem.** Kakor poroča »Hrvatski Dnevnik«, so srbski učitelji na Hrvaškem dne 20. oktobra imeli sestanek v Zagrebu; kjer so obsodili vsako akcijo zoper slovo v učiteljskih vrstah in zoper zvezo hrvatskih učiteljskih društev. Vsi govorniki so bili soglasni v tem, da se morajo Srbi- učitelji na Hrvaškem včlaniti v Hrvatsko učiteljsko društvo ter složno s Hrvati reševati vsa učiteljska vprašanja kakor tudi vprašanje svojih odnosov do JUU v Beogradu. Na koncu je bila sprejeta resolucija, ki pozivlja vse srbske učitelje na Hrvaškem v zvezo hrvatskih učiteljskih društev ter obsoja delovanje ljudi okoli »Nastavniškega pokreta«, ki sejejo razdor med srbske učitelje. Zahtevajo pa, da bi se razna vprašanja razčistila, da bi se čim prej sešla skupščina hrvatskega učiteljskega društva.

— **i Ob tednu šolskega pogozdovanja** je naslov član ki v Večerniku z dne 26. oktobra, v katerem piše tudi sledeče: »Začenja propagandni teden, ki je po naših šolah posvečen pogozdovanju. Vsak učenec višjih razredov mora po naredbi banske uprave zasadi v tem času 5 sadik. Tozadevna statistika pravi, da je slovenska šolska mladina v zadnjih letih posadila že nekaj milijonov mladih dreves. To propagandno delo je imelo torej tudi za naše narodno gospodarstvo precejšnjo neposredno korist. Propagandni pomen šolskega pogozdovanja je vzgoja naraščaja, ki bo skrbno čuval veliko bogastvo naših gozdov in jih smotrno uporabljal sebi in vsemu narodnemu gospodarstvu v prid. To bo pa možno samo, če bo odnos med našimi gozdnimi kompleksi in širokimi ljudskimi plastmi postavljen na zdrave temelje.«

Mladinska matica

— **mm Za revne šole** oddajamo posamezne številke nekompletnih letnikov »Našega roda« po 25 par. Pri naročilu vsaj 10 števil skupaj ne zaračunamo niti poštnine posebej.

V zalogi so še sledeče številke:

Od VII. letnika št. 1, 2, 3, 4, 5, 6,

od VIII. letnika št. 2, 3, 6, 7, 8,

od IX. letnika nobena,

od X. letnika št. 1, 7, 8, 9,

od XI. letnika št. 1, 2, 3, 5, 9.

Pri naročilih naj navedejo poverjeniki, katere številke naj se pošljejo in v kolikih izvodi.

— **mm Med rokopisi prejšnjih let,** s katerimi so pisatelji konkurirali pri razpisih Mladinske matice, so tudi sledeči: »Čarodej Piki in Pikica«, »Mladi junaki«, »Par prijetnih dni za mlade ljudi«, »Kaj je slišala Anica« in »Julika«. — Neznani avtorji zgornjih del se pozivajo, da sporočijo svoje naslove, da jim rokopise lahko vrnemo.

— **mm Uprava Mladinske matice** prosi vse šole, ki so bile prejšnja leta naročene na vezane izdave »Našega roda« in knjige, naj ji čimprej sporoče, ali reflektirajo tudi letos nanje. Šole, ki pravočasno ne rezervirajo vezanih garnitur, ostanejo lahko brez njih. Ne-katere šole so obdržale preve številke, a niso

sporočile, koliko drugih in tretjih številk rabijo, tudi niso še nakazale naročnine za drugo številko »Našega roda«. Uprava takim šolam ne more pošiljati lista kar na slepo in ni odgovorna za zamudo.

— **mm Izšla je 3. številka »Našega roda«.** Številka je posvečena Francu S. Finžgarju in nosi na naslojni strani njegovo sliko. Na uvodnem mestu prinaša zanimiv župančičev intervju s Finžgarjem. Božidar Jakac priobčuje razen uvodnega fotografičnega posnetka tudi dovršene risbe Finžgarjevega očeta, Prešernovega doma in Finžgarjeve rojstne hiše. Finžgar je zastopan z zaokroženim odlomkom iz svoje še neobjavljene mladinske povesti pod naslovom »Lisko gre na potep«. Sledi Levstikova povest »Peter in Kostja«, ki jo otroci tako težko čakajo. S prozo je zastopan še Anton Ingolič (Čestnikovi so postavili dom), Kristina Brenkova z »Romarjem« s prav zanimivi ilustracijami Marije Vogelnikove, kot poslastica za male pa Roševa pravljica »Dve družini«, dalje »Koko junak« in originalna »Mihčeva 3. naloga z napakami«. Tudi poučni del je bogat. Naj omenim v tem delu Kunstov članek »Kakšno bo vreme«, »Ustje Donave« in razne drobne zanimivosti. Z verzji je zastopana Anica Černež z dvema lepima pesmima za male. Prav tako je namenjena malim A. Debeljakova pesem »Ob naliivu«, starejšim pa Meškova občutna pesem »Pes-